

MAZURKIEWICZ OPUS 17 – op.pop.

William J. Tonesk (1906-1992) urodził się w Schenectady (stan Nowy Jork) w rodzinie polskich imigrantów. Jako młody mężczyzna próbował swoich sił w dziennikarstwie, na deskach teatru, jako pisarz, ale także producent wczesnych programów telewizyjnych. Zafascynowany odzyskaniem przez Polskę niepodległości, Tonesk odbył szereg podróży do kraju rodziców (1920-21), odwiedzając także Czechosłowację, Rumunię, Jugosławię i inne kraje regiony (1935-1936 – jako jeden z pierwszych stypendystów Fundacji Kościuszkowskiej). Tonesk studiował w Union College in Schenectady, a następnie na nowojorskim Columbia University, gdzie uzyskał stopień magistra w zakresie języka angielskiego oraz studiów wschodnioeuropejskich (1932). Zafascynowany twórczością Stanisława Przybyszewskiego, podjął studia doktorskie, które ukończył, nie składając jednak końcowej dysertacji niezbędnej do uzyskania tytułu. Fascynacja krajem pochodzenia jego rodziców przerodziła się w pasję, jeśli nie miłość do Polski.

W czasie II wojny światowej Tonesk służył w amerykańskim wywiadzie (Office of Naval Intelligence, od 1943). W grudniu 1944 roku został wezwany do Waszyngtonu, gdzie poinstruowano go, aby udał się do Moskwy by tam tłumaczyć rozmowy ambasadora Averalla Harrimana (luty-lipiec 1945). Z Moskwy Tonesk udał się wprost do Warszawy z zadaniem przygotowania logistycznego otwarcia ambasady amerykańskiej w Polsce. Tonesk zniknął z pola widzenia badaczy zajmujących się tym okresem w marcu 1946 roku, kiedy opuścił Polskę z nowo poślubioną żoną – Polką. W latach 1946-1952 Tonesk pracował dla amerykańskiego wywiadu (Office of Special Operations) nadzorując jego działania w Polsce.

W 1952 roku Tonesk odszedł z CIA i został konsultantem partii republikańskiej w USA. Po zwycięstwie Eisenhowera w wyborach, został analitykiem w departamencie stanu (dział badań, specjalizacja Europa Wschodnia). W latach 1956-1961 pracował we Frankfurcie jako konsul i szef specjalnej jednostki badawczej. W 1961 powrócił do Waszyngtonu aby objąć funkcję wice-szefa protokołu w Białym Domu (jego szefem był wówczas Angier Biddle Duke). Prezydentem USA był wówczas John F. Kennedy. W listopadzie 1963 roku Tonesk był odpowiedzialny za organizację pogrzebu zamordowanego prezydenta.

W czasie wojny w Wietnamie, Tonesk pełnił amerykańskiego łącznika z Komisją Gospodarczą ds. Azji i Dalekiego Wschodu, a następnie został pierwszym sekretarzem amerykańskiej ambasady w Bangkoku (Tajlandia). W 1974 roku przeszedł na emeryturę zostając konsultantem ds. zagranicznych. Wówczas to odnowił swoje kontakty ze Stefanem i Zofią Korbońskimi, niejednokrotnie tłumacząc teksty Korbońskiego zamieszczane w czołowych tytułach amerykańskiej prasy. W latach siedemdziesiątych Tonesk nawiązał także współpracę z organizacjami polonijnymi, które starały się wpływać na rząd amerykański. Tonesk zmarł 2 marca 1992 w Tuscon (Arizona) w wieku 85 lat. Jego ukochana żona (Xenia) zmarła w 1982 r.

Chociaż złożone życie i kariera Toneska nie były typowe dla większości osób należących do tego samego pokolenia, jego życiorys odzwierciedla najistotniejsze przemiany w relacjach amerykańsko-polskich. Zainspirowana tegorocznymi obchodami stulecia nawiązania relacji dyplomatycznych pomiędzy USA a Polska, z przekonaniem składam ten wniosek wierząc, że mogę przyczynić się do poszerzenia naszej wiedzy na ten temat. Przyglądając się dwudziestemu wiekowi z perspektywy syna polskich imigrantów, urodzonego i wychowanego w USA, którego życie odzwierciedla amerykańsko-polskie związki w ich wielości, złożoności i różnorodności.